

Koninklijk Instituut voor Taal- Land- en Volkenkunde

Abstract

Het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) werd in 1851 opgericht met als taak het aanleggen van een wetenschappelijke collectie en het bevorderen van wetenschap naar de Nederlandse koloniale gebieden. Tegenwoordig ligt de focus op de bestudering van Zuidoost-Azië en het Caraïbische gebied. In 2014 werd de volledige collectie van het KITLV overgedragen aan de Universiteit Leiden.

Geschiedenis

Het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde werd in 1851 opgericht door [Jean Chrétien Baud](#), [Taco Roorda](#) en [Gerrit Simons](#). Landkunde, oftewel geografie, werd na 1873 overgelaten aan het in dat jaar opgerichte Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG), terwijl geschiedenis, naast linguïstiek en antropologie, ook een onderzoeksgebied van het instituut werd. De initiële taken van het KITLV kunnen drievoudig worden ontleed: het opbouwen en beheren van een collectie (waaronder bijvoorbeeld een grote fotoverzameling), het doen van onderzoek naar en in door Nederland gekoloniseerde regio's en het publiceren van de onderzoeksresultaten in de tijdschriften *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde* en de *Nieuwe West-Indische Gids*, waarvan de laatste zich uitsluitend richt op onderzoek in en naar het (Nederlandse) Caraïbische gebied. Hoewel het KITLV zich richtte op zowel de Nederlandse koloniën in Zuidoost-Azië en het Caraïbische gebied, lag de nadruk op onderzoek in en naar Indonesië.

De focus van het onderzoek dat door het KITLV werd uitgevoerd, volgde sinds haar ontstaan de richting van het Nederlandse koloniale beleid. Toen de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië in 1949 plaatsvond, verschoof de aandacht van het KITLV in eerste instantie naar Nieuw-Guinea, dat tot 1963 nog onder Nederlands gezag viel. Toen ook Nieuw-Guinea geen onderdeel meer uitmaakte van het Nederlandse koninkrijk kwam de focus meer te liggen op naar Suriname en het Caraïbische gebied. In 1966 verhuisde het KITLV van Den Haag naar Leiden, waar het een onderdeel van de universiteit ging uitmaken. Ondanks de dekolonisatie, en wellicht dankzij de verbeterde betrekkingen tussen Nederland en Indonesië in de jaren '60, werd er in 1969 een vertegenwoordiging van het KITLV in Jakarta opgericht, waar werd samengewerkt met het Lembaga Ilmu Pengetahuan Indonesia (LIPI), het Indonesische wetenschappelijke instituut. Het [KITLV-Jakarta](#) is tegenwoordig onderdeel van de universiteitsbibliotheek van Leiden.

In 1990 werd er beleidsmatig voor gekozen het KITLV te verbinden aan de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen (KNAW), in plaats van het instituut direct onder het toenmalige Ministerie van Onderwijs en Wetenschap te laten vallen. Eind jaren '90 werd deze verbinding bekrachtigd, waarna het KITLV als instituut onderdeel werd van de KNAW, wat het tot op de dag van vandaag is. Vanwege bezuinigingen in de culturele sector werden in 2014 twee van de drie taken van het KITLV afgestoten. De collectie van boeken, foto's en andere objecten wordt sindsdien beheerd door de universiteitsbibliotheek in Leiden en het uitgeven van het tijdschrift *Bijdragen* werd overgedragen aan Brill uitgeverijen (sinds 2024 onderdeel van De Gruyter). In 2014 is besloten de vereniging KITLV los te maken van het onderzoeksinstituut.

Tegenwoordig heeft het KITLV, volgens haar website, het doel 'om een wereldklasse onderzoeksinstituut te zijn voor de bestudering van Zuidoost-Azië en de 'Nederlandse' Caraïben vanuit een interdisciplinair en comparatief perspectief'.

Herkomstonderzoek

In 2014 is het beheer van de collectie van het KITLV overgedragen aan de universiteitsbibliotheek in Leiden. De archiefinventarissen zijn beschikbaar via de [collection guide](#) van de UBL. De KITLV-collectie bevat teksten en afbeeldingen uit en met betrekking tot Indonesië en Zuidoost-Azië enerzijds (80%) en het Caribisch gebied, met name Suriname en de Nederlandse Antillen anderzijds (20%). De collectie beslaat in totaal 750.000 items (ca. 12.000 meter). De collectie bestaat niet alleen uit meer dan 20.000 tijdschriften, maar ook (door vroegere documentatieactiviteiten van het KITLV) uit 100.000 gekoppelde beschrijvingen van afzonderlijke artikelen.

De manuscriptencollectie is opgedeeld in [Aziatische manuscripten](#), die in de catalogus van de UBL vindbaar zijn met het kenmerk 'D Or', en [Europese manuscripten](#), die vindbaar zijn met het kenmerk 'D H'.

De [kaartencollectie](#) van het KITLV heeft zijn eigen toegang binnen de [Digital Collections website](#) van de UBL en zijn daar digitaal doorzoekbaar. Deze historische kaarten zijn belangrijke bronnen om oude plaatsnamen en vindplaatsen te achterhalen, en om koloniale belangen in een gebied te illustreren.. Dit geldt ook voor de [afbeeldingen- en fotocollectie](#) van het KITLV. Ook het KITLV-archief van de [Stichting Mondelinge Geschiedenis Indonesië](#) (SMGI) en de collectie [Zuidoost-Aziatische popmuziek](#) hebben hun eigen website.

De tekstcollecties van het KITLV kunnen worden aangevraagd via de [online catalogus](#) van de UBL. De meeste publicaties gedrukt na 1900 kunnen worden uitgeleend. Publicaties gedrukt vóór 1900 moeten worden geraadpleegd in de leeszaal Bijzondere Collecties; hetzelfde geldt voor andere materialen, zoals manuscripten, archieven, prenten en tekeningen.

Related Aids

- see also: [Bronnen](#)
- see also: [Ambtenaren in gekoloniseerde gebieden](#)
- see also: [Wetenschappelijk onderzoek in gekoloniseerde gebieden](#)
- see also: [Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Wetenschappen en Kunsten](#)
- see also: [Wereldmuseum Leiden](#)
- see also: [Aruba, Bonaire en Curaçao](#)
- see also: [Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten](#)

Primary sources

Collectiegids:

Library of the Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies (KITLV)

Digitale toegang tot de collectie van het KITLV bij de universiteitsbibliotheek Leiden. Deze collectiegids geeft een uitgebreid overzicht van al het KITLV materiaal dat beschikbaar is via de UBL.

<https://collectionguides.universiteitleiden.nl/resources/ubl301>

Archieftoegang: Aziatische manuscripten (KITLV)

Toegang tot de collectie Aziatische manuscripten van het KITLV in de catalogus van de universiteitsbibliotheek Leiden. Deze collectie is ook vindbaar met het kenmerk 'D Or'.

https://catalogue.leidenuniv.nl/primo-explore/search?query=any,contains,d%20or.&tab=all_content&search_scope=lib_kitlv&vid=UBL_V1&facet=rtype,include,m

Archieftoegang: Europese manuscripten (KITLV)

Toegang tot de collectie Europese manuscripten van het KITLV in de catalogus van de universiteitsbibliotheek Leiden. Deze collectie is ook vindbaar met het kenmerk 'D H'.

https://catalogue.leidenuniv.nl/primo-explore/search?query=any,contains,d%20h&tab=all_content&search_scope=lib_kitlv&vid=UBL_V1&facet=rtype,include,m

Digitale collectie: Maps (KITLV)

De kaartencollectie van het KITLV heeft een eigen website binnen de Digital Collections van de Universiteit Leiden. Via deze pagina heb je toegang tot 16.000 kaarten en 500 atlassen van Indonesië, Suriname, de Nederlandse Antillen en Zuidoost Azië, grotendeels uit de negentiende en twintigste eeuw.

<https://digitalcollections.universiteitleiden.nl/view/collection/kitlvmaps>

Digitale collectie: Southeast Asian & Caribbean Images (KITLV)

De foto- en afbeeldingencollectie van het KITLV heeft een eigen website binnen de Digital Collections van de Universiteit Leiden. Rond 1890 begon het KITLV met het verzamelen van foto's om een beeld van de oostelijke en westelijke Nederlandse koloniale gebieden vast te leggen. Via deze website van de UBL heb je toegang tot een grote collectie foto's, prints en tekeningen.

<https://digitalcollections.universiteitleiden.nl/view/collection/kitlvphotos>

Digitale collectie: Oral History Archive SMGI (KITLV)

Via deze pagina heb je toegang tot de collectie interviews van de Stichting Mondelinge Geschiedenis Indonesië. De collectie bevat audiobestanden en samenvattingen van interviews met 724 personen over hun ervaringen in voormalig Nederlands-Indië.

<https://digitalcollections.universiteitleiden.nl/view/collection/smgi>

Digitale collectie: South East Asian Pop Music (KITLV)

Via deze pagina heb je toegang tot de collectie Zuidoost-Aziatische popmuziek van het KITLV, voornamelijk uit Indonesië.

<https://digitalcollections.universiteitleiden.nl/southeastasianpopmusic>

Secondary sources

Boek:

Kuitenbrouwer, M. *Tussen oriëntalisme en wetenschap: het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in historisch verband 1851-2001*. Leiden: KITLV Uitgeverij, 2001.

Historiografie van het KITLV uit 2001 die honderdvijftig jaar KITLV-geschiedenis behandelt, maar tegelijkertijd een geschiedenis van de wetenschapsbeoefening over de (voormalige) koloniën is. De Engelse versie, Dutch scholarship in the age of empire and beyond, die niet een één-op-één vertaling is, is ook digitaal beschikbaar.

<https://search.worldcat.org/title/47826802?oclcNum=47826802>, [ISBN 9789067181747](https://www.worldcat.org/oclc/47826802), [WorldCat 47826802](https://www.worldcat.org/oclc/47826802)

Tijdschrift: *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde*

Het tijdschrift van het KITLV, dat eerst door het KITLV zelf werd uitgegeven, maar tegenwoordig door Brill. Alle volumes, vanaf de eerste editie uit 1853, zijn beschikbaar via Brill. Vroegere edities bevatten ook notulen van Bestuurs- en Algemene Vergaderingen, tegenwoordig ligt de focus op onderzoek uit en naar Zuid-

Oost Azië in verschillende disciplines.

<https://brill.com/view/journals/bki/bki-overview.xml>, ISBN 2213-4379

Relevant Data

TO BE FILLED

last edited by Wiebe Reints as original_author on 2024-07-04